

سالمندان و حقوق بشر

مقایسه تطبیقی حقوق سالمندان ایران

با مفادی از اعلامیه حقوق بشر

سید احمد انتظاری - منیرالسادات انتظاری

انتشارات خورشیدباران

تهران، ۱۳۹۶

سرشناسه	: انتظاری، سیداحمد، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: سالمندان و حقوق بشر : مقایسه تطبیقی حقوق سالمندان ایران با مفادی از اعلامیه حقوق بشر/سیداحمد انتظاری، منیرالسادات انتظاری.
مشخصات نشر	: تهران: خورشید باران، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۵ص: مصور
شابک	: 9786008511311
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: سالمندان -- ایران
موضوع	: Older people -- Iran
موضوع	: خدمات اجتماعی
موضوع	: Social service
موضوع	: حقوق بشر
موضوع	: Human rights
شناسه	: انتظاری، منیرالسادات، ۱۳۴۶ -
رده بندی ک	: ۱۳۹۶ الف۹۲/الف ۱۴۸۴ HV
رده بندی دیویی	: ۳۰۵/۲۶۰۹۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۶۷۷۷۰۰

نشر خورشیدباران

تهران- صندوق پستی: ۱۳۴۶۵-۱۱۹
تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۰۷۲۷۶ / دورنگار: ۰۲۱-۸۹۷۷۱۲۱۲
وبگاه: www.khorshidbaran.com
پیامنگار: khorshidbaran@gmail.com

سالمندان و حقوق بشر
مقایسه تطبیقی حقوق سالمندان ایران با مفادی از اعلامیه حقوق بشر

مؤلفان: سید احمد انتظاری، منیرالسادات انتظاری

طرح جلد: مهسا جلیله

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۶ / شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۱۲۰۰۰ ریال

Isbn: 978-600-8511-31-1

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۵۱۱-۳۱-۱

کلیه حقوق این اثر محفوظ است.

پیشگفتار

فصل اول: سالمندی و حقوق بشر

۱-۱- مقدمه

مواد: اعلامیه حقوق بشر که در ارتباط مستقیم با حقوق سالمندی است

اهمیت و ضرورت پژوهش در این زمینه

الف- هدف کلی و اصلی

ب- اهداف ویژه کاربردی

سوالها و فرضیه

سوال اصلی

سوالات فرعی

فرضیه‌ها

متغیرهای مورد مطالعه

فصل دوم: کلیات مربوط به امور سالمندی

بخش یک: تعاریف اصطلاحات

سالمند:

سالمندی:

حقوق تطبیقی:

حقوق بشر:

رفاه اجتماعی:

ویژگی‌های سالمندان

آسایشگاه سالمندان

آسایشگاه سالمندان در ایران

سالمندان، آزار و فقدان قانون

سالمندان در آمار ایران

زنان سالمند

۳۹	مشکلات سالمندان
۴۰	ویژگی‌های خانه سالمندان
۴۱	مزایای خانه سالمندان
۴۲	معایب خانه سالمندان
۴۳	آسایشگاه از دیدگاه سالمندان
۴۳	سلامتی و سالمندی
۴۴	جایگاه حقوق سالمندان در اسلام

۴۷ فصل سوم: جایگاه حقوق سالمندان در جامعه بین‌الملل

۴۹	اسلام، جهانی حقوق بشر مصوب ۱۹۴۸ و تطبیق آن با قوانین در ایران
۵۳	اداره ملل متحد برای سالمندان
۵۳	گفتار اول: بربر و محتوای قطع‌نامه
۵۴	بند اول: استقلال
۵۴	بند دوم: مشارکت
۵۵	بند سوم: مراقبت
۵۵	بند چهارم: خودسازی
۵۵	بند پنجم: کرامت
۵۶	گفتار دوم: تفسیر قطع‌نامه
	گفتار سوم: حمایت از حقوق سالمندان در قوانین، مقررات ایران و مقایسه آن با کشورهای سوئد، نروژ و... و اسناد بین‌المللی
۵۷	
۵۸	نمونه‌هایی از اقدامات کشورهای اسکاندیناوی در حمایت سالمندان
۶۲	گفتار چهارم: جمهوری اسلامی ایران و قطع‌نامه اصول مائستو برای سالمندان
۶۳	قوانین و سازمانهای مرتبط با سالمندان در اسناد بین‌المللی
۶۳	مروری بر حقوق سالمندی
۶۳	اسناد موجود در قوانین و حقوق بین‌الملل در رابطه با سالمندی و سالمندان
۶۳	طرح بین‌المللی سالمندی وین سال ۱۹۸۲
۶۴	اصول سازمان ملل برای سالمندان
۶۴	طرح بین‌المللی سالمندی ۲۰۰۲ مادرید- (MIPAA)
۶۵	مکانیزم‌های حقوق بشر منطقه‌ای یا ملی
۶۷	مسائل کلیدی حقوق سالمندان
۶۸	گزارش دیده‌بان حقوق بشر (۲۰۱۲)

فصل چهارم: جایگاه حقوق سالمندان در قوانین ایران

- ۷۳ اصل ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در تأمین حقوق سالمندان
- ۷۴ شمه‌ای از نظام حقوقی ایران و جایگاه سالمندان
- ۷۵ سازمان‌های مرتبط با سالمندان در ایران
- ۷۵ شورای ملی سالمندان
- ۷۶ اهداف شورای سالمندان
- ۷۶ برنامه‌های در دست اجرا توسط شورای ملی سالمندان
- ۷۷ انجمن حامیان سلامت سالمندان
- ۷۷ اهداف کلم انجمن حامیان سلامت سالمندان
- ۷۸ سازمان رستنی و آسایشگاه سالمندان
- ۷۸ مرکز تحقیقات مراقبت‌های سالمندی دانشگاه شاهد
- ۷۹ ضرورت تشکیل مرکز
- ۷۹ اهداف کلی مرکز تحقیقات مطالعات سالمندی
- ۸۱ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- ۸۱ سازمان بازنشستگی
- ۸۲ کمیته‌های ساماندهی سالمندان در دانشگاه‌های علوم پزشکی
- ۸۲ اولویت‌های برنامه در سیاست‌گذاری‌های سالمندی

فصل پنجم: تحلیل و پیشنهاد

- ۹۳ خدمات به سالمندان و تطبیق حقوق آنان با اعلامیه جهانی حقوق بشر
- ۹۴ چگونگی ترغیب سازمان‌ها، نهادها و افراد
- ۹۴ جایگاه ایران در رابطه با کنوانسیون جهانی حقوق سالمندان و اعلامیه حقوق بشر
- ۹۶ تحلیل فرضیه‌ها
- ۹۸ راهکارهای پیشنهادی

پیوست‌ها

- ۱۰۵ منشور حقوق سالمندان
- ۱۰۵ ماده ۱: حق زندگی.
- ۱۰۵ ماده ۲: مناسب‌سازی محیط زندگی با نیازهای فرد سالمند.
- ۱۰۵ ماده ۳: زندگی اجتماعی علی‌رغم محدودیت‌های مشارکت سالمند.
- ۱۰۵ ماده ۴: حضور و نقش فعال اطرافیان.
- ۱۰۶ ماده ۵: درآمد و دارایی.

- ماده ۶: ارج نهادن به فعالیت‌های سالمند.
ماده ۷: آزادی انجام فعالیت‌های مذهبی.
ماده ۸: حفظ استقلال سالمند.
ماده ۹: حق بهره‌مندی از مراقبت.
ماده ۱۰: حق بهره‌مندی از مراقبین آموزش دیده.
ماده ۱۱: رعایت شرایط جسمی و روحی در مراحل آخر زندگی سالمند.
شورای سالمندان ایران و اهداف آن

پیشگفتار

مهمترین چالش و دغدغه ما از زمانی که می‌خواهیم برای آینده خود تصمیم‌گیری یا برای آن هدف‌گذاری کنیم تأمین رفاه، خورد و خوراک و سرپناه مناسب و آینده شغلی و کسب و کار مناسب (تضمین برای زندگی) و تشکیل خانواده و رسیدن به آرزوهای خاص است که عموماً در آن خصوص برنا ریزی‌هایی داریم، اما مطمئناً کمتر به چگونگی زندگی کردن در زمان سالمندی اهمیت می‌دهیم. گاهی سی از توجه خاص و تخصصی‌تر به آن طفره می‌رویم و با بحث‌های جانبی و هدف‌گذاری موردی ادارات آن دوران را به قضا و قدر و یا تضمین سرمایه‌گذاری دوران میانسالی و فعالیت اقتصادی یا حمل خانواده و اجتماع و... محول می‌کنیم که بسیار اتفاق می‌افتد همه این تصورات در آخرین لحظات زندگی به گونه‌ای دیگر و غیرمنتظره اتفاق می‌افتد و دچار رنج و عذابی می‌شویم که اصلاً تصورش را نمی‌کنیم چه بسا افرادی که به رغم تصورات خود، با وجود اندوخته مالی غنی خود و یا خانواده پرجمعیت و بستگان صمیمی و نهادهای حمایتی اجتماعی که به آن متکی بوده‌اند در آخرین سالهای عمر خود نه تنها نتوانسته‌اند از این منابع بهره‌مند شوند، بلکه با عملکرد و رفتارها و اقدامات حاصل از این منابع، متصور، دچار رنج و عذاب شده و به نوعی با شکنجه جسمی و روحی نیز دست به گریبان بوده‌اند. این موارد را می‌توانیم با کمی دقت در اطراف خود - اعم از خانواده و بستگان و همشهریان - به وضوح ببینیم، افرادی که با وجود سرمایه و خانواده و نهادهای مسئول و تحت پوشش بودن بیمه عمر آنها شده‌اند و از حقوق حقه و حتی اندوخته مالی و سرمایه خود و محیط زیست و بهداشت اول، آخر و امکانات درمانی بایسته و غیره نمی‌توانند بهره‌مند گردند.

از آنجا که بحث توجه به دوران سالمندی و چگونگی حمایت از سالمندان در هر فرهنگ و تمدنی کم و بیش مد نظر بوده است، در نهایت، بشریت در اقدامی جهانی و در راستای حمایت از حقوق بشر به این مهم پرداخته و در قالب اعلامیه جهانی مفادی را مصوب کرده و آن را به تصویب ملل متمدن رسانیده که ایران نیز بخشی از این جامعه جهانی است. در این بحث می‌خواهیم با بررسی اجمالی در تطبیق حقوق بشر قشر سالمند ایران با اعلامیه حقوق بشر، علل

عدم توفیق در رسیدن به آن اهداف و آرمانها و چگونگی ایجاد شرایط بهتر در فراهم آوردن امکان تحقق و رسیدن به آن اهداف را بیان کنیم.

انسانها از هر جنس و با هر موقعیت و شرایطی، چنانچه به سالمندی برسند، انتظار آسایش و آرامش در پایان عمر بدون تحمل درد و رنج از سوی هموعان و خانواده را دارند تا با وجود بیماری و درد ناشی از کهنسالی و متعاقبا عدم اقدامات مناسب جامعه و خانواده در ارائه خدمات اجتماعی لازم - که حق بشری این قشر است - ضعف دوران کهنسالی به شکنجه و آزار تبدیل نشود. البته این آرمان در همه فرهنگها و ادیان و جوامع بین‌المللی مورد توجه بوده است و در نهایت - همه ملل در تعیین حقوق اساسی بشر با اعلامیه حقوق بشر مصوب ۱۹۴۸ چارچوبی را برای حمایت بشریت اعلام کرد که قشر سالمندان نیز بر آن اساس در تأمین خدمات اجتماعی از سوی جامعه، حقوقی را سبب می‌کنند که صرفا تعهد اخلاقی و معنوی نیست بلکه به عنوان وظیفه بر گرده دوشها در تأمین آن تاکید شده است.

اکنون می‌خواهیم بدانیم:

- آیا علیرغم همه تعهدات و آرزوهای دینی و تعهدات حقوقی که در قوانین ایران برای حمایت از سالمندان وجود دارد، حتی بشری ذکر شده آنان را - برابر آنچه که در اعلامیه حقوق بشر خصوصا در بند ۱-۲۱-۲۲-۲۵ در بخش بهره‌مندی از امکانات اجتماعی و تعهد دولتها و جامعه برای حمایت از این قشر اعلام شده - رعایت می‌کنیم و اینکه تا کنون چه کرده‌ایم و چه باید کرد؟

- چگونه می‌توان ضمن تطبیق حقوق سالمندان در ایران با اعلامیه حقوق بشر (خصوصا موارد ۱-۲۱-۲۲-۲۵ در خصوص ارائه خدمات ضروری و به حق به سالمندان ایرانی و با توجه به فرهنگ متفاوت جهانی) راهکارهای علمی و عملی در بهبود وضعیت سالمندانمان ارائه کرد؟

- جایگاه کشور ایران در رابطه با کنوانسیون جهانی حقوق سالمندان و اعلامیه حقوق بشر در عصر حاضر کجاست؟

اینها سوالاتی است که دولتمردان به کمک صاحب‌نظران مقوله‌ی سالمندی (اجتماعی - رفاهی - بهداشتی - فرهنگی - سیاسی و حقوقی) باید به آن پاسخ دهند تا راهکارهای عملیاتی ارائه و اجرا شود.